System progresywistyczny Deweya

24 marca 2018

John Dewey, jeden z najbardziej wpływowych pedagogów i filozofów edukacji XX wieku, stworzył system edukacyjny znany jako progresywizm, który zrewolucjonizował podejście do nauczania i uczenia się. Dewey, który działał głównie w pierwszej połowie XX wieku, w swoich pracach i teoriach starał się dostosować edukację do zmieniającego się społeczeństwa, kładąc nacisk na rozwój jednostki i przygotowanie jej do aktywnego uczestnictwa w demokratycznym społeczeństwie. W tym artykule zostaną omówione kluczowe założenia systemu progresywistycznego Deweya, jego wpływ na praktykę edukacyjną oraz jego znaczenie i wyzwania we współczesnym kontekście edukacyjnym.

Centralnym punktem teorii Deweya jest przekonanie, że edukacja powinna być ukierunkowana na rozwój jednostki, a nie tylko na przekazywanie sztywnej wiedzy. Dewey postulował, że nauka powinna być osadzona w kontekście rzeczywistych problemów i wyzwań, które uczniowie napotykają w codziennym życiu. Jego podejście zakładało, że wiedza jest najbardziej efektywnie przyswajana, gdy jest bezpośrednio związana z doświadczeniem, a uczniowie powinni aktywnie uczestniczyć w procesie edukacyjnym, a nie być tylko biernymi odbiorcami informacji.

Dewey był zwolennikiem idei, że edukacja ma na celu przygotowanie uczniów do życia w demokratycznym społeczeństwie, co oznacza, że powinna promować umiejętności takie jak krytyczne myślenie, współpraca i zdolność do rozwiązywania problemów. W tym kontekście edukacja staje się procesem, który integruje rozwój intelektualny, społeczny i emocjonalny uczniów.

Na przełomie XIX i XX stulecia dydaktyka herbartowska stała

się przedmiotem ostrej krytyki. Postulowano, aby oderwane od potrzeb i zainteresowań uczniów programy nauczania przebudować w myśl hasła „szkoła na miarę dziecka”. Domagano się szkoły, która by uwzględniała zainteresowania uczniów, rozwijała ich umysły uczucia i wolę. Uczyła myśleć i działać, była dla dzieci i młodzieży miejscem twórczej pracy. Wdrażała do współdziałania i zespołowych form wysiłku, indywidualizowała treść oraz tempo nauki. Wdrażała do dostrzegania, formowania i rozwiązywania problemów teoretycznych i praktycznych oraz przygotowywała do aktywnego uczestniczenia w życiu społecznym.

Do grona rzeczników i realizatorów wielu spośród tych haseł należał J. Dewey, amerykański filozof i pedagog. Poglądy swoje na temat wychowania opierał na filozofii pragmatycznej. Filozofia ta nie uznaje klasycznego kryterium prawdy, ale za prawdziwe uznaje to, co jest pożyteczne. Dawey wiązał swoje poglądy pedagogiczne z bezpośrednią praktyką szkolną. Stworzył zatem szkołę eksperymentalną *„Laboratory School”* w Chicago, która działała w latach 1896 – 1903.

Siedmioletni eksperyment mimo pewnych przejściowych trudności wykazał, że istnieją możliwości powiązania szkoły z życiem środowiska oraz takiego doboru treści historii, przyrodoznawstwa i sztuki, aby nabrały one „wartości pozytywnej i realnego znaczenia w życiu samego dziecka” i w ten sposób sprzyjały jego rozwojowi (W. Okoń 1996, s.42). Zwrócił szczególną uwagę na rolę rozwoju myślenia w procesie uczenia się. Zauważył, że dziecko poznaje nowe sprawy *„nie dla wiedzy samej”*, ale i dla działania, ponieważ dziecko interesuje się tym, co może samo zrobić bezpośrednio.

Dawey głosił, że inna niż w szkole tradycyjnej musi być organizacja nauczania i inny tok lekcji. Ich wyznaczeniu najlepiej służą poszczególne etapy pełnego aktu myślenia, z których każdy stanowi zarazem swoisty stopień formalny nauczania. Nauczyciel powinien, zatem tak przygotować i prowadzić lekcję dowolnego przedmiotu, aby uczniowie mogli odczuć określoną trudność, zdefiniować ją, formułować pomysły

jej przezwyciężenia (hipotezy), sprawdzić te pomysły w drodze rozumowania lub za pomocą obserwacji i eksperymentów oraz wyprowadzać na tej podstawie wnioski – stosownie do charakteru trudności – teoretyczne lub praktyczne (J. Dewey 1957, s.57).

Dawey uczynił znaczny krok naprzód w stosunku do herbartystów połączył poznanie z działaniem. Dostrzegł miejsce działania i poznania w rozwiązywaniu problemów w codziennych doświadczeniach dzieci.

Proces takiego rozwiązania, wzorowany na metodzie eksperymentalnej, miał prowadzić do odkrycia przez dzieci nowych prawd poprzez pięć kolejnych stopni, a mianowicie:

- doprowadzenie do odczucia trudności,
- sformułowanie problemu,
- wysunięcie hipotez dotyczących rozwiązania problemu, weryfikacja logiczna lub empiryczna hipotezy,
- działanie zgodne z obraną hipotezą.

Wartość dydaktyki Deweya polega na trafnej krytyce werbalizmu, a w szczególności na tym, że uczenie dokonuje się przez odkrywanie. Zgodnie z tym sposobem rozwiniętym przez J.S. Brunera i W. Okonia, uczenie wtedy staje się odkrywcze, kiedy zapewnia uczniom „nowe spojrzenie" na przyswajanie przez nich treści, kiedy ukazuje im te treści w sposób pełniejszy i głębszy, kiedy pozwala im samodzielnie formułować nieznane przedtem uogólnienia oraz posługiwać się nimi w działaniu (W. Okoń 1987, s.214 i nast.).

Teoretycy i zwolennicy nowego wychowania XIX i XX wieku protestowali również przeciwko ówczesnej szkole, a przede wszystkim występowali przeciw przymusowi, nakazom i zakazom szkolnym, podważali wartość systematycznej nauki prowadzonej w rygorystycznej i surowej dyscyplinie szkolnej oraz schematyzmowi w organizacji zabawy i nauki szkolnej dziecka. Zasadniczą ideą teoretyków nowego wychowania była swoboda w wychowaniu. Koncentrowali, więc swe wysiłki na poszukiwaniu

nowych form i metod swobodnego wychowania dziecka w szkole i poza nią.

Mysłowski nazwał system tradycyjny „herbatyzm” i „progresywizm” „dwiema wielkimi koncepcjami pedagogicznymi ludzkości”.

Jednym z kluczowych elementów metodologii Deweya jest nauczanie przez działanie. Dewey zwracał uwagę na znaczenie doświadczenia w procesie uczenia się, podkreślając, że uczniowie najlepiej uczą się, gdy są zaangażowani w praktyczne działania i rozwiązywanie rzeczywistych problemów. W jego koncepcji szkoła powinna funkcjonować jako mikrospołeczność, w której uczniowie mają możliwość eksperymentowania, badania i odkrywania w bezpiecznym środowisku.

Innym ważnym aspektem jest idea projektów edukacyjnych, w ramach których uczniowie mogą pracować nad złożonymi problemami, które wymagają integracji różnych dziedzin wiedzy. Dewey uważał, że takie projekty sprzyjają głębszemu zrozumieniu materiału, rozwijają umiejętności analityczne i kreatywne, a także uczą umiejętności współpracy i komunikacji.

W kontekście oceny, Dewey odrzucał tradycyjne metody oceniania, które opierały się głównie na testach i egzaminach, uważając je za niewystarczające w mierzeniu rzeczywistego zrozumienia i umiejętności uczniów. Zamiast tego proponował bardziej zróżnicowane formy oceny, które uwzględniają zarówno proces uczenia się, jak i rezultaty działań uczniów.

Wpływ systemu progresywistycznego Deweya na współczesną edukację jest znaczny. Jego idee były podstawą wielu reform edukacyjnych, które zmieniły podejście do nauczania i uczenia się w różnych częściach świata. Współczesne metody nauczania, takie jak nauczanie oparte na projektach, uczenie się przez działanie, oraz nacisk na rozwój umiejętności miękkich, mają swoje korzenie w teorii Deweya.

W praktyce szkolnej, idee Deweya przejawiają się w tworzeniu

bardziej interaktywnych i zróżnicowanych środowisk edukacyjnych, które sprzyjają aktywnemu zaangażowaniu uczniów. Wiele współczesnych szkół i systemów edukacyjnych przyjmuje podejście, w którym uczniowie mają większą kontrolę nad własnym procesem uczenia się i są zachęcani do samodzielnego myślenia i rozwiązywania problemów.

Jednakże, pomimo licznych korzyści płynących z podejścia progresywistycznego, wprowadzenie teorii Deweya w życie napotyka także wyzwania. Współczesne systemy edukacyjne często borykają się z problemem braku zasobów, wsparcia oraz odpowiedniego szkolenia nauczycieli do stosowania metod progresywistycznych. Ponadto, w obliczu rosnących wymagań dotyczących standaryzacji i oceniania, implementacja metod opartych na doświadczeniu i projektach może być trudna do zrealizowania w praktyce.

System progresywistyczny Johna Deweya pozostaje jednym z najważniejszych podejść do edukacji, które wywarło trwały wpływ na sposób nauczania i uczenia się. Jego koncepcje dotyczące aktywnego uczestnictwa uczniów w procesie edukacyjnym, nauki przez działanie oraz rozwoju umiejętności niezbędnych do funkcjonowania w demokratycznym społeczeństwie, wciąż mają istotne znaczenie w współczesnej edukacji. Pomimo pewnych wyzwań związanych z implementacją tych idei, progresywizm Deweya pozostaje inspiracją dla reform edukacyjnych, które dążą do stworzenia bardziej angażujących i efektywnych środowisk nauczania.

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis pisanie prac z pedagogiki - fachowa pomoc w pisaniu prac.